

ANY IV N.º 36 JULIOL/AGOST-82

la farga

BUTLLETÍ DEL CASAL DE JUBILATS SALT

especial vacances

Gironès · Selva

1982

PUNT
DIARI

Un moment de l'assemblea de Salt Sardanista (Foto D. Duchi)

Alguns socis de Salt Sardanista estriparen els seus carnets per no estar d'acord a triar el president (Foto Ansu)

Alguns socis estriparen els seus carnets

Indecisió a Salt en l'elecció del nou president de l'agrupació sardanista

voiria deixar constància en aquest Espigolant, d'un fet lamentable ocorregut a Salt. La polèmica i discutida elecció del Nou President de Salt Sardanista. No vull entrar en discussions ni profunditzar, però sí dir que molta gent diu "que no s'ha de fer política" en entitats com Salt Sardanista o el nostre Casal de Jubilats, per posar un exemple, però sí que és molt important controlar 700 socis, perquè el dia de demà, poden ésser 700 vots. Res més.

ORIGEN DE LA LENGUA ESPAÑOLA

La Lengua española suele llamarse vulgarmente castellana, porque comenzó a usarse en Castilla. Deriva del Latín, pero su vocabulario encierra numerosos giros, vocablos y raíces latinas, árabes, griegas, etc.

La Lengua española es, después del inglés, el idioma más extendido en el mundo.

Hablan el español noventa millones de hombres, y por esto puede juzgarse de su importancia.

En España no existe más Lengua ni idioma que el castellano. Merece los honores de Lengua el vasco o éuskarro, pero no el catalán, dialecto pobre y apenas conocido, formado por vocablos castellanos y provenzales, absolutamente proscripto en Europa y aun en España.

Mayor extensión e importancia histórica tienen el gallego y el leonés, que sirvieron de base al romance.

La Lengua española se conoce y habla en toda España, y no se quiere hablar en Cataluña, aunque los catalanes la conocen y la usan para sus relaciones comerciales. En las demás regiones españolas, con excepción de alguna comarca vasca de la provincia de Guipúzcoa, se pronuncia más y se habla defectuosamente el castellano. Pero se conoce y se habla, no obstante la importancia y valor innegables de la lengua vernácula, que carece de aplicación fuera de las regiones citadas.

Literariamente, el dialecto que ha producido mayor número de obras, de inculcable valor, es el catalán.

Durant molt de temps, els que abans ens manàveu i encara alguns ens maneuen, ens volien fer creure que "Espanya era diferente". Amb aquest text que reproduïeu, tret de la "Gramàtica pràctica" de M.Fernández Nuñez, dins la "Pequeña Enciclopedia pràctica n.º 66", en els catalans ens deixeu d'allò de lo més bé. Afortunadament per a nosaltres, "Espanya es diferente" de lo que ells volien i volien, amb la "Llopa" incluída.

ANY IV - N.º 36
JULIOL/AGOST 1982

SUMARI

Espigolant.....	2
Editorial.....	3
Petanca.....	5
Cartes a la Farga.....	6, 7 i 9
Converses amb els meus nets ..	9 i
La Fotonovel·la.....	12, 13, 15
Teva Meva.....	16, 17 i 19
Festa Major.....	15
El Ter de Salt o el	
Espigolant.....	2
Editorial.....	3
Petanca.....	5
Cartes a la Farga.....	6, 7 i 9
Converses amb els	
meus nets.....	9 i 11
La Fotonovel·la.....	12, 13, 15
Teva Meva.....	16, 17 i 19
Festa Major.....	15
El Ter de Salt o	
El Salt del Ter.....	19 i 21
Cagaferro.....	23
La vida amb humor.....	23
A la taula de la Farga.....	23

CONSELL DE REDACCIÓ

Lluís Mateu, Josep Cristòfol, Quim Pla, Miquel Casellas, Joan Arnau, Narcís Burch, Eusebi Cabezas, Guillem Terribas, Joan Boada, Ventura Pau, Antònia Bautista, Joan Torres i Jaume Bosch.

COMPAGINACIÓ I DISSENY

Guillem Terribas

PORTADA

Foto: Quim Cubet

ADMINISTRACIÓ

Miquel Casellas

PUBLICITAT

J. Cebrián

DISTRIBUCIÓ

Joan Roig i Pitu Geli

REDACCIÓ

Passeig Verdaguer, 1
Tel. 23 04 98
CASAL DE JUBILATS
SALT

IMPRESSIÓ

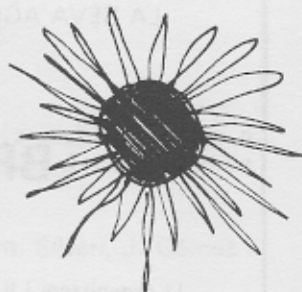
TIPOGRAFIA-OFFSET-PAGÈS
Tel. 42 01 07 - ANGLÈS

D'aquest número de LA FARGA se n'han imprès 1.100 exemplars.

Autoritzem la reproducció dels articles esmentant sempre el nom de LA FARGA.

Dipòsit Legal: GI 356-1979

editorial

FER VACANCES

La roda del temps corre de pressa. Fa poc que saludàvem a la Primavera, i ara ja ho hem de fer a l'Estiu.

I l'Estiu ens porta imatges de calor, platja, i vacances...

La nostra societat lliga sobretot l'estiu amb el període de les vacances laborals.

Les vacances no han estat pas sempre com les entenem ara. Les vacances han estat una conquesta que al llarg de la història els treballadors han hagut d'anar conquerint pas a pas, al costat d'altres conquestes laborals com poden ser la jornada de vuit hores o el dret de sindicació.

I aquest dret, avui ja assumit a la gran majoria d'empreses, ha costat llargues hores de lluites i negociacions, fins a fixar-lo en el conveni, com expressió d'una reivindicació col·lectiva anhelada per tots els treballadors.

Les vacances són esperades per tothom durant l'any. Just un cop acabades, ja tornem a pensar en elles. Així estimulem el nostre treball en funció de la programació de les vacances. Aquesta és una il·lusió que manté vives a les persones durant l'any. Es treballa pensant moltes vegades en fer aquell viatge que ens fascina, en recórrer aquell país que sempre hem volgut conèixer o en gaudir d'aquell reposada tranquil·litat que sempre hem desitjat i ens il·lusionem en pensar que durant l'estiu podrem aconseguir aquell anhel quan fem les vacances.

L'important, a part d'aquesta il·lusió que ens manté vius, és que les vacances ens donen una flexibilitat que no tenim pas cada dia. Les nostres ocupacions normals no ens permeten fer moltes coses que ara sense horari tant rígid podem fer... acabar aquell llibre que havíem deixat obert al capítol segon, o treballar aquell petit hortet que hom té a poques passes i que les herbes ja se n'havien ensenyorit...

I és bo que cadascú segons l'edat i recursos pensi en unes vacances diferents. L'adolescent en fer campaments o rutes d'aventures. El jove en viatges llunyans i exòtics. La gent gran potser s'estimarà més de gaudir un descans vora el mar. Cadascú tria les seves vacances, perquè és ell qui les ha de viure amb tota la intensitat.

El millor de tot però, és que les vacances ens donen la possibilitat, més que qualsevol altre fet, de triar la nostra llibertat.

Bon estiu. Bones vacances!

LA FARGA

Petanca

6 HORES DE BREDA

Aquesta competició es celebrà el dia 30 de Maig. En ella els representants del nostre club (Gigi - Muñoz - León - N. Ros - P. Canadell - P. Martín - J. Gómez - Silveri - Roses - J. Torras - J. Anglada i M. Ventura) assoliren el 2.ºn lloc darrera un equip francès.

CAMPIONATS D'ESPANYA

En aquests campionats celebrats el 6 de juny la representació del nostre club foren les dames (Dolors Fina i Montserrat Espinosa) que guanyaren, com ja se sap, el campionat provincial. El lloc assolit en aquest campionat fou un meritori cinquè lloc.

DIA DEL CLUB A MONTILIVI

Concurs realitzat el mateix dia que els campionats d'Espanya, és a dir, el 6 de Juny.

Els resultats obtinguts pel nostre club foren els següents:

Sèniors:

1.º General: M. Ros, A. Peruga i R. Angulo.

2.ºn General: J. Gómez, Silveri i J. Torras.

Dames:

1.º General: C. Serra, A. Calvo i C. Canals

Infantils:

1.º General: M. Torres, A. Espinar i S. Cama.

2.ºn General: J. Anglada, M.ª Torras i J. Ros

CONCURS PROVINCIAL GERMANS SÀBAT

Com ja és costum, aquest concurs no es va lliurar dels xàfeces, que van fer que alguns quedéssim xops com ànecs.

Després de l'anècdota passem a dir els llocs assolits pel nostre club en aquest concurs:

Sèniors:

1.º Consolant: Silveri, J. Gómez i J. Torras.

Infantils:

2.ºn General: M. Torres, A. Espinar i M. Artalejo.

CONCURS PROVINCIAL INFANTIL

Es celebrà al club CRAC de Cassà el dia 19 de Juny.

En aquest concurs els infantils del club aconseguiren el 1.º (M. Torres, A. Espinar i M. Artalejo) i 2.ºn (David, Carles i Xavier Ros) lloc, fent palesa la seva superioritat sobre els altres participants.

Carrosseries

Pirineus

Ctra. Girona - Anglès

Telèfon 20 69 38

Afores SALT, s/n.

Apartat 278

GIRONA

CERRAJERIA Y CARPINTERIA
METALICA
DE HIERRO Y ACERO INOXIDABLE

mobra, s. a.

Canales para la construcción
y lampistas

Doblado de chapa y corte

TALLER: Camino Antiguo de Salt a

Vilablareix, s/n. Teléfono 20 53 17

PARA CORRESPONDENCIA:

MOBRA, S. A. - C/. Esteban Vila, 10, 5.º, 2.ª

GIRONA - SALT

cartes a la farga

REFLEXIÓ D'UN CANDIDAT A PRESIDENT DE SALT SARDANISTA, QUE ENCARA CREU EN LA BONA FE DE LA GENT.

Tot va començar quan un dia la Junta del dimitit president de SALT SARDANISTA, Josep Pons, em venen a trobar i em diuen: "Emili, necessitem un President per la nostra entitat, doncs ens falta la direcció d'un home que, com tú, estimi la Sardana i sabem de la teva dedicació al llarg de tants anys en concursos i organitzant any darrera any el Concurs de Colles de Salt i les ballades de la Festa Major quan encara la nostra entitat no existia; la teva tasca i la teva dedicació t'avalen com el nostre "home de confiança".

Sabedor de la responsabilitat que comporta la seva proposta, però

conscient que si ningú no volia assumir aquesta responsabilitat es posava en joc l'existència de Salt Sardanista, jo que admiro i estimo aquesta entitat, que del no res ha creat a salt un caliu important i que en dos anys de treball ha aconseguit reunir més de 700 socis, organitzar un nombre important de ballades i actes culturals, vaig considerar que no podia tenir un no per a aquestes persones que amb la seva dedicació havien fent tant, del no res.

Les persones que em venen a fer la proposta són, Manuel Carbó, Joan Hugas, Maria Carreras, Maria Moré, M.ª Gràcia Pardo i Pere Quero, i són ells els qui em posen al corrent de la situació delicada que travessa l'entitat d'ençà de la dimissió d'en Josep Pons. M'assebenten que existeix una tibantor entre els membres de la

Junta degut al fet de què el President accidental, en Joan Freixes, per la seva submissió o adicció al President dimitit, era la veu i la mà del ex-president, qui des de l'ombra, des de darrera la bardissa encara pretén moure els fils del teatre i fer ballar a tots.

Aquest mal ambient va començar quan, en dimitir, en Josep Pons va adreçar una carta de comiat als membres de la Junta, en un paràgraf, poc més o menys venia a dir: "És trist dir-ho, però la majoria de la Junta no s'ha pres seriosament el càrrec que ocupa, no n'hi ha preu en venir a fer petar la xerrada un cop per setmana, i per això dimiteixo".

I jo penso que ja voldrien molts Presidents de qualsevol entitat tenir una Junta que, tot fent petar la

BANC DE SABADELL
i els seus Talons Garantits

BANCO DE SABADELL
TALON GARANTIT

A.B.E. 13.1175

Quan es va de compres,
cal anar segur i còmode
-i quan es ven, també-

Talons Garantits
fins 10.000 Ptes.,
de **BANC DE SABADELL**

*Prestigi per a qui compra.
Tranquil·litat per a qui ven.*

1881
1981

BANC DE SABADELL

i els seus Talons Garantits

Una manera de fer més bones
les relacions entre els Clients
i els Comerciants

xerrada una vegada per setmana, aconsegueixen més de SET-CENTS SOCIS, 50 Audicions de Sardanes, Diada del Soci, Ballada Infantil, Concurs Fotogràfic, ect. ect., només en DOS ANYS; només caldria preguntar-ho a qualsevol President de qualsevol entitat, de segur que signaria en blanc. I no crec que tota aquesta tasca l'hagi realitzada la resta de la Junta que no vénen a veure'm, o sigui, el dimitit President, el seu home de confiança en Joan Freixas i la seva muller, ja que el secretari sembla un home seriós i neutral, ¿neutral?

Davant aquest "merder", que en res beneficia al nostre SALT SARDANISTA, accepto de presentar la meva candidatura a president, perquè jo entenc que "la Sardana és Germanor, i el símbol d'un poble que estima, treballa i avança donant-se les mans", com va dir en Joan Maragall.

Demano, però, a les persones que vénen a trobar-me que em deixin primer fer una gestió de mediació, per intentar recomposar aquesta situació tan deteriorada i reagrupar i aunar esforços per a la nostra causa comuna; amb aquesta intenció m'entrevisto amb en Josep Pons, proposant una reconciliació, llimant les espines sorgides i intentant junts d'eliminar els obstacles que impedeixen que aquella junta que era l'admiració de tot Salt, torni a funcionar amb la seva coneguda eficàcia i sincronia, però no ho aconsegueixo, em diu que ja ho ha deixat i que no vol tornar-hi perquè no ho veu clar, i no es vol tornar a presentar de President; en definitiva, la meva gestió va resultar fallida, dec ésser un mal diplomàtic.

La Junta prepara el darrer Butlletí abans de l'Assemblea de Socis i comunica a tots el socis que, d'acord amb els estatuts, la Junta presenta la meva candidatura a la presidència. Indirectament crec que em feiem propaganda, i ara m'adono que potser no era prou encertada la redacció que varen donar a la seva nota, però en quell moment i donat que la feina era trobar algú que volgués ésser President, ningú va donar-hi massa importància.

I la Junta envia la Convocatòria sense ni tan sols signar-la, el que

soposo deu ésser un defecte de forma, però no oblidem que les persones que composaven la Junta, només es cuidaven de fer les feines més ingrates, fer socis, buscar diners, buscar publicitat pel Butlletí, passar la barretina, muntar entarimats, fer sobres amb les 700 adresses, penjar pancartes, penjar banderetes, en fi no tenien cap experiència en preparar una Assemblea, una elecció de President; són aquelles persones senzilles que calladament, com formiguetes, van treballant i fan pujar l'entitat per a lluïment d'un President que després els ho paga abandonant-los a la deriva, per després, calladament i d'amagatotis, preparar una Junta, feta "a la seva mida", per donar-los-hi la sorpresa el dia de les eleccions per a president. Penso que les errades d'aquells membres de la Junta són ben perdonables.

Arriba el dia de l'Assemblea General, amb un únic punt de l'ordre del dia, elecció de nou President per a l'entitat, amb presentació fins llavors d'un únic candidat, Emili Crous. Reunida la Presidència de l'Assemblea comença la sessió; a la taula de presidència el Sr. Freixas, President Accidental; el Sr. Mesas, secretari (¿neutral?); Maria Moré, M.ª Gràcia Pardo i Joan Hugas. Només de començar vaig veure el que mai havia vist en cap reunió i molt menys en cap reunió del món de la Sardana;

... "Emili Crous, un bon saltenc, que anava de bona fe".

començà un atac a la presidència de l'Assemblea, especialment al tres últims que he nombrat, molt ben preparat, estatuts en mà, i amb profusió dialèctica; entre el públic no hi mancaven els presumptes "polítics destacats" que formen part de gairebé totes les entitats del poble (no sé ben bé si buscant el bé de Salt o el lluïment personal; em fan dubtar!!), avassallant verbalment a unes persones en inferioritat de preparació que tenen com a únic defecte que mai s'han preocupat d'altra cosa que de treballar per Salt Sardanista, i com a traca final de l'atac, i em penso que amb un clar exponent de poca vergonya, que el President Accidental informà que dins del termini establert per a rebre candidatures n'havia rebuda una altra, quan el dia abans de l'Assemblea ho negava; llavors tots ens vàrem explicar la massiva entrada de familiars i amics d'en Josep Pons a l'Assemblea, lògicament ell era el nou candidat, que crec jo es podia haver rebutjat la seva candidatura segons els estatuts, i sobre aquest tema versaren les fortes discussions que seguiren a l'innocent anunci fet pel President Accidental; els enfrontaments dialèctics varen degenerar en insults personal, certament denigrant, per Salt i pel món de la Sardana; davant de la crispació general vaig demanar la paraula, ja que fins llavors vaig mantenir-me al marge d'aquell "merder". Demano a la mesa que s'accepti la nova candidatura, tot i que la meva petició anava clarament en contra de la meva candidatura, que estàvem actuant en contra dels estatuts, ja que a l'ordre del dia no hi figurava l'admissió de candidatures, aquesta feina corresponia a la Junta.

He de dir aquí que es va actuar amb absoluta mala fe, ja que fins el dia abans de l'Assemblea, tant jo com els membres de la Junta, informàvem als socis que ens preguntaven sobre la importància de l'Assemblea, que seria un acte de pur tràmit, que donat que només hi havia un sol candidat, no calia la seva presència, davant la meva exposició i veient la honradesa i ingenuïtat dels qui presentaven la meva candidatura i la mala fe evident de la d'en Josep Pons, alguns dels que venien amb ell em varen votar a mi, doncs la meva candidatura perdé per un sol vot.

Torno a palesar la inexperiència de la Junta que hi havia, ja que es permeté de votar a tots els assistents sense ni tan sols comprovar si eren socis i estaven al corrent de pagament de quotes, cosa que és clarament antiestatutària.

En acabar les eleccions i mirar als membres de la Junta que varen tenir confiança amb mí, m'adono que vaig actuar massa de bona fe i vaig deixar-me enganyar; ara només puc dir-los que "quan cerqueu algú que vulgui ser President, us cal un home amb bona imatge, però capaç de TOT, per arribar a aconseguir el seu fi", com veieu és el més efectiu.

I a aquests membres que han estat foragitats de la Junta de Salt Sardanista els vull exposar el meu sentiment de respecte i admiració, i jo us dic que vosaltes SI heu treballat per Salt Sardanista, i això no us ho

pot treure cap President, per bé que escrigui o parli, ja que además ho heu fet ben fet i amb honradesa, no tothom ho pot dir.

Però vull també parlar de la nova Junta. Al dia següent de les eleccions em vàrem demanar un canvi d'impressions al que no vaig nergar-me i al lloc de la reunió —loh sorpresa!— doncs no m'hi trobo a uns quants que el dia de l'Assemblea es feien passar per socis "de peu" i resulta que formaven part de la nova Junta?; sincerament crec que moltes coses de les que varen dir a l'Assemblea, donat la seva condició de membres de Junta d'un candidat, no era honest d'haver-les dit. I també hi havia el Secretari, el Sr. Innocenci (no tan innocenci i tan neutral com semblava), tots aquests doncs mentre em saludaven i em felicitaven per la meva honrada actuació a l'Assemblea intentaren de fer-me signar un mani-

fest conjunt amb el nou President en el què es venia a "córrer un vel" sobre el que realment va passar, dient que tot era "normal i maco"; fins i tot per fer-me "picar l'esquer" es reconeixia que els anteriors membres de Junta SI havien treballat per Salt Sardanista; però no, amics, ara ja no soc el mateix després del canvi d'impressions amb vosaltes, ara ja no vaig "amb el lliri a la mà".

Acabo; aviso als socis que les persones de què us he parlat, dirigiran des d'ara els destins de Salt Sardanista.

EMILI CROUS FONT

CONVERSES AMB ELS MEUS NÉTS

Per L'AVI PAU.

I aquest número cada dia s'escur-sava i la cantarella diària es convertia en un tres, un dos, o un u, fins que el dia de la revetlla de Sant Joan, em varen dir:

— Ja hem començat les vacances d'estiu i a la vegada m'entregaren les notes... I efectivament, per a ells, les vacances han començat i amb elles, ens han arribat les preocupacions per a nosaltres, els avis, ja que encara que no volguem, tota la rutina de l'any escolar a partir d'aquest dia, l'hem d'adaptar al tarannà dels néts. Hem de començar per assenbentarnos dels horaris de la piscina i combinar els nostres lleures amb les hores que a ells els correspon la remullada, perquè això d'aprendre a nedar, és molt bonic, emperò cal pensar que per anar-hi els cal la

companyia d'una persona gran per a vigilar-los, em refereixo als mes menuts i qui més indicat que l'avi, quan els pares treballen i l'àvia és l'encarregada de fer el menjar?

O sigui, que les vacances comencen per a ells, però no per a nosaltres que fins ens ha calgut modificar els horaris de quan podíem anar al cafè del Casal del Jubilat i mentre degustàvem una infusió o un "carajillo", podíem jugar una estona a la garrafinna, a la botifarra o la brisca.

I els que tenim l'avantatge de poder disfrutar dels serveis d'un cotxe, per senzill que sigui —el meu és un 850 en el qual només hi cabem els néts i jo— si entre setmana ens havíem proposat de fer una sortida a

Segueix

A mida que s'escolaven els dies de juny, abans d'arribar a la revetlla de Sant Joan, que amb les seves fogueres és com l'anunci lluminós de les vacances de l'estiu, quan els meus néts arribaven del "cole", un dia el més gran i un altre el més menut, després d'haver-me donat el bés de benvinguda mentre llançaven els llibres i llibretes de treballs escolars damunt els seus llits, em preguntaven:

— Saps, avi, quants dies manquen perquè comencin les vacances? Només quatre.

alguna platja, solets, un xic incontralats i amb una mitja mentida a l'esposa, diguent què anàvem a visitar a un amic que no és trobava massa bé, i vivia a Blanes, Lloret, o a Tossa, haurem de contar d'anar-hi acompanyats dels néts i quan estirats a la sorra, mentre el sol ens està torrant deixant-nos vermells com llagostins, si passa alguna mossa, nacional o estrangera, d'aquelles que solament mirant-les ens fa desitjar tenir quaranta anys de menys per poder-la seguir i acompanyar, els nostres néts ens miren i diuen: Avi, no la miris, que és massa jove per a tu.

És a dir, que a més d'adaptar les nostres conveniències a les seves vacances no ens deixen ni disfrutar del goig de contemplar un tipet de vint anys que solament va vestida (és un dir) d'un minúscul slip més petit que la nostra mà. I el pitjor passa quan arribem a casa, que tots ells s'han posat d'acord per a "xivatar-nos".

— Saps, àvia. A la platja, el teu home només feia que mirar a les nenes que es banyaven sense sostens.

Aquestes sortides donen peu a moltes converses.

— Quan tu eres com nosaltres, on us anàveu a banyar? —em pregunten—. I el més menut, amb els seus ulls de murri, ho complica més diguent-me: També l'àvia es banyava només amb un "bikini" i ensenyant les matonetes, com aquelles d'avui?

—!Ai fillets! Que n'era de diferent el nostre món, els contesto, jo. Quan era com vosaltres, ni es creixien les piscines, almenys a Sitges, ni a les platges hi havia estraneres o nacionals tan poc vestides, o despullades, com les d'avui. Per banyar-nos ens reuníem un grup d'amics i durant les vacances i dies de calor, anàvem al Ter, més enllà de les Deveses, i apreníem a nedar on hi havia una mica de fondària o alguna gorga, com l'anomenada "el cervell del gat", o remuntàvem el riu cap a Besanó, i podeu estar segurs que només hi anàvem els nois. Mai ens hi hauria acompanyat la vostra àvia ni les

seves amigues. Això de banyar-nos plegats era prohibit i si algun cop trobàvem una amiga que hi volgués venir, ben entès, d'amagat dels seus pares i dels nostres, el diumenge que anàvem a missa ens n'havíem de confessar. I els "trajos" de bany nostres, que en deíem "taparrabos", un nom ben estrany per cert, arribaven a la meitat dels camals de la cuixa i el cos era com una samarreta sense mànigues; i les noies pel damunt del "trajo" encara hi duïen una faldilla curta. També haig de dir-vos que el mot "bikini" era desconegut.

Altres vegades m'he trobat voler fer una sortida a mar, a alguna platja no massa concorreguda i mig amagada, que jo havia freqüentat en la meva joventut i m'he trobat que el caminet que abans preniem, una vegada deixat el cotxe a l'ombra d'una pineda, i que conduïa a la cala, ara es troba tancat per una filferada que duu penjat un "lletreter" que diu:

"Pas Privat", "Paso Prohibido" "Interdit de passer".

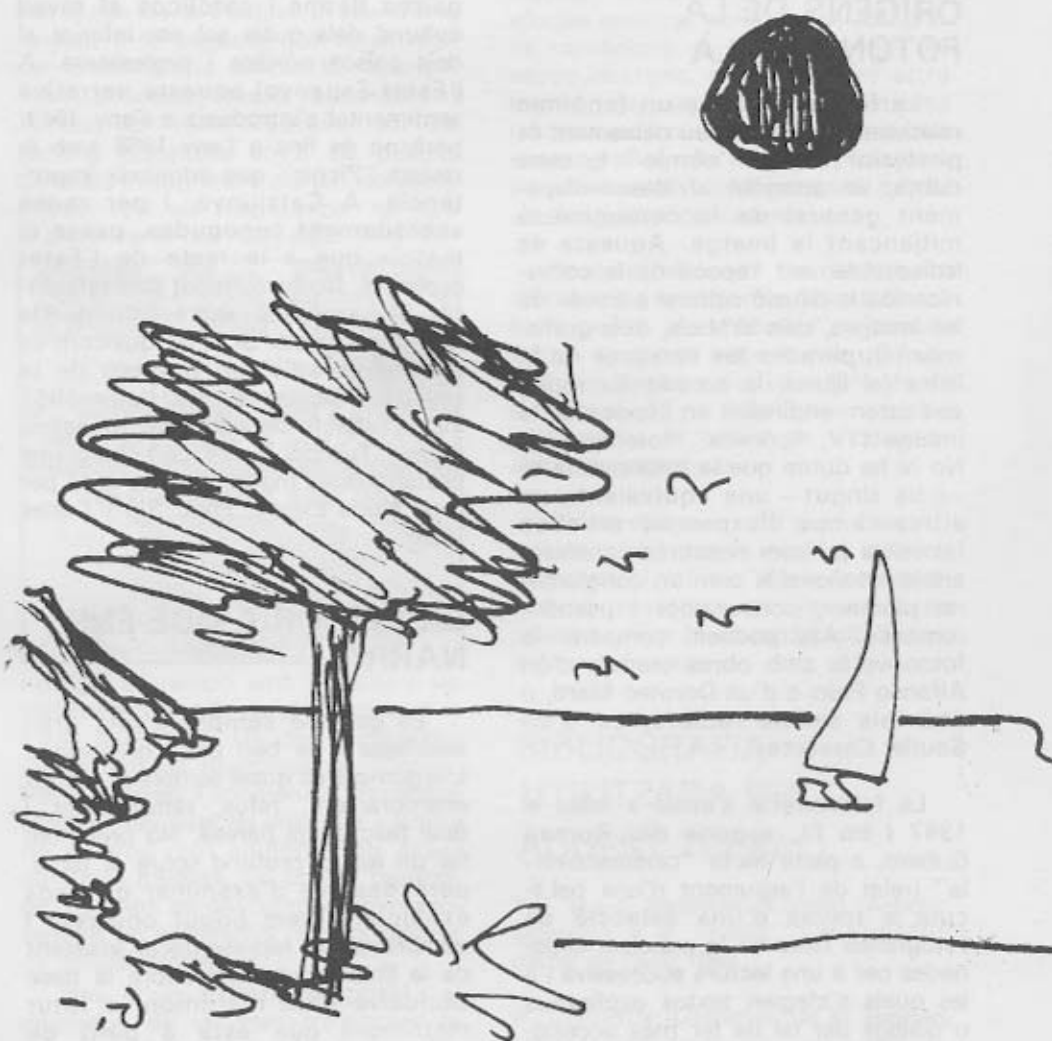
— I per què no hi podem passar per anar a la platja, em pregunten els meus néts.

— Perquè les platges ja no són nostres, com abans. Ara són dels anglesos, alemanys, americans o d'altres països, que al comprar un terreny es creuen en el dret d'haver adquirit un pas públic, que quan jo era com vosaltres era de tot el poble.

— Saps, avi? Per algunes coses —em diu el més gran— m'agraden les lleis del teu temps; emperò per altres les d'ara les trobo millors.

Això de coses millors o pitjors, n'hi havia i n'hi haurà sempre. Les lleis no poden ser bones, per igual, per a tothom.

L'AVI PAU

LA FOTON

CADA MES ... UN REPORTATGE

Amb aquest número enceta La Farga una sèrie de col·laboracions d'alumnes del nostre Institut de Batxillerat "Salvador Espriu". El treball-reportatge d'aquest mes ha estat realitzat per alumnes de 3.er de BUP i tracta d'un fenomen popular dintre de la literatura de la imatge: la fotonovel·la. Què és la fotonovel·la? Orígens d'aquest mitjà de comunicació, diferència entre fotonovel·la i "còmic", petita enquesta sobre aquest tema realitzada al nostre poble... Això, escrit d'una forma planera i a l'abast de tothom és el que trobareu a les pàgines que segueixen i que desitgem agradin i més a més informin del tema als lectors.

Perfecte Moll
Professor de Literatura
de l'Institut de Batxillerat
de Salt

ORÍGENS DE LA FOTONOV·LA

La fotonovel·la és un fenomen relativament nou. El seu naixement és posterior al del "còmic" i, sens dubte, va aparellat al desenvolupament general de la comunicació mitjançant la imatge. Aquesta és indiscutiblement l'època de la comunicació i la difusió cultural a través de les imatges, dels símbols, dels grafismes. Superades les èpoques de la lletra (el llibre), la paraula (la ràdio) ens estem endinsant en l'època de la imatge (TV, "còmics", fotonovel·la). No hi ha dubte que la fotonovel·la té —i ha tingut— uns equivalents en altres camps d'expressió artística (almenys tal com nosaltres coneixem ara la fotonovel·la com un conglomerat ploraner, conservador i pseudo-romàntic. Així podríem comparar la fotonovel·la amb obres teatrals d'un Alfonso Paso o d'un Doroteo Martí, o amb els serials radiofònics d'un Sautier Casaseca.

La fotonovel·la s'inicia a Itàlia el 1947 i ho fa, segons diu Roman Gubern, a partir de la "cinemanovel·la" (relat de l'argument d'una pel·lícula a través d'una selecció de fotografies fixes de la mateixa, ordenades per a una lectura successiva i a les quals s'afegien textos explicatius o diàlegs per tal de fer més accessible la reconstrucció del relat). Posteriorment s'extén a França i altres

països llatins i catòlics el nivell cultural dels quals sol ser inferior al dels països nòrdics i protestants. A l'Estat Espanyol aquesta narrativa sentimental s'introdueix a l'any 1949, però no és fins a l'any 1958 amb la revista "Picnic" que adquireix importància. A Catalunya, i per raons sobradament conegudes, passa el mateix que a la resta de l'Estat espanyol. No hem trobat cap referència documentada sobre fotonovel·la escrita en català. Si hi ha quelcom és molt esporàdic: un número de la revista "Oriflama" de l'any 1969 inclou una fotonovel·la de to satíric d'Emili Teixidor i, per cert, amb uns protagonistes molt coneguts avui per tots: Núria Espert, Enric Sió i Carles Velat.

LA HISTÒRIA QUE ENS NARRA

Es gairebé sempre d'una gran senzillesa i de ben poca originalitat. L'argument és quasi sempre el mateix: enamorament, refús, retrobament i final feliç d'una parella. No pretenem fer un estudi profund sobre el tema, però després d'examinar diversos exemplars, hem pogut observar i comprovar: la representació insistent de la línia argumental sobre la base exclusiva d'un matrimoni o futur matrimoni que està a punt de naufragar, immers dins un elevat marc social que no és, evidentment, el

marc dels lectors de les fotonovel·les. Els personatges centrals són gent de posició, de la noblesa, industrials, comerciants, rics, terratinents, de professions liberals i és estrany que la tònica dels personatges s'escapi d'aquests indrets. El món és el seu món fora del qual res no existeix; els altres, "els pobres" són personatges que es plantegen únicament triomfar a la vida per tal de poder-se col·locar a l'altura dels seus estimats o estimades

CESAR... ¿QUE HAS HECHO?
NO TENÍAS DEDECHO...

NOVEL·LA

LLENGUATGE CONVENCIONAL

El llenguatge de les fotonovel·les està basat en un sistema molt complex de convencions. D'aquest sistema, i degut a un hàbit de lectura adquirit des de la infància, no sempre es repara en el seu caràcter altament simbòlic i convencional.

Les fotonovel·les són "mudes": els diàlegs dels personatges no tenen entitat acústica, sinó que apareixen escrits i inscrits en uns espais, anomenats "globus", de tamany i forma variables i, generalment, amb una cuaeta que assenyalava l'emissor del missatge. En el "globus" cal distingir la seva silueta —"continent"— i els signes que hi conté —"contingut"—. El "continent" no és un receptacle neutre, car segons la forma adoptada pot adjectivar el seu contingut: delineat en forma de dents de serra pot significar que la locució procedeix d'un altaveu o expressar la irritació colèrica del personatge que emet la locució, etc.

Les fotonovel·les estan basades en el realisme fotogràfic.

EL MUNTATGE LINGÜÍSTIC I VISUAL

Les estructures narratives del llenguatge de la fotonovel·la estan formades per seqüències de vinyetes que es inxtaposen d'esquerra a dreta i de dalt a baix. Aquest muntatge de vinyetes està basat en el principi de l'el·lipsi, és a dir, en l'omissió d'espais i temps intermitjos d'escàs interès narratiu que idealment enllacarien en continuïtat dues vinyetes consecutives. El muntatge el·líptic serveix per a suprimir redundàncies i temps morts en l'articulació de vinyetes significatives a la vegada que permet al lector la restitució ideal del "continuum" narratiu al suplir mentalment els buits entre vinyetes consecutives.

L'articulació d'una vinyeta amb la següent pot obeir a raons lògiques o ésser completament arbitrària. Formes de connexió lògica són:

— Els "Espais contigus" (mostrant a les vinyetes successives espais que

es suposen contigus).

— Les "fusions" o "fosos", alteren progressivament els valors tonals de la imatge a les vinyetes successives

— Els "recolzaments": text integrat a la vinyeta que compleix la funció d'esclarir o explicar el contingut de la mateixa i facilitar la continuïtat o reproduir el comentari del narrador.

— Els "cartutxos": "recolzament" situat entre dues vinyetes consecutives, anàloga als rètols del cinema munt.

— La "veu en off": representació a la vinyeta d'un so procedent d'un lloc pròxim el qual vindrà fotografiat a la vinyeta següent o anterior.

Les lleis que regeixen el muntatge de vinyetes a les fotonovel·les tenen una gran analogia amb els plànols de les pel·lícules cinematogràfiques, però amb una diferència important: la mobilitat dels signes icònics al cinema, i el seu caràcter fix a les literatures de la imatge. El pas d'una vinyeta a la següent pot venir regit pel criteri d'una ampliació, allunyament o concentració (acostament) òptica del tema representat. La gamma compresa entre els plànols generals i els primers plànols concrets ofereix tots els matisos per tal que la planificació del relat sigui funcional

i estigui en relació amb l'interès o les exigències dramàtiques de cada moment de l'acció. Un cas particular i interessant de muntatge de concentració l'ofereix l'anomenat "muntatge analític" del qual els directors i autors de cinema mut soviètic van ésser autèntics mestres. En aquest muntatge, l'escena es descomposa minuciosament en successius primers plànols de detalls expressius.

Des d'un criteri temporal, el muntatge de vinyetes mitjançant la iuxtaposició traslladen al lector des del temps present al passat o futur

generalment a través d'una vivència, pensament o relat d'un personatge. A aquestes convencions narratives se les anomena "flash-back" (evocació del passat) i "flash-forward" (anticipació del futur) i serveixen per a documentar al lector sobre un fet passat o futur.

El muntatge de vinyetes constitueix pròpiament la sintaxi de les literatures de la imatge i de la seva articulació neix l'estructuració d'una peculiar narrativa que deu molt a la codificació cinematogràfica.

DIFERÈNCIA ENTRE FOTONOV·LA I CÒMIC

La diferència fonamental radica i deriva de l'ús de la imatge dibuixada per part del "còmic" i de la fotografia fixa per part de la fotonovel·la. Aquesta diferenciació és important a efectes estètics, perquè si la fotografia condiciiona el naturalisme de les seves imatges, el dibuix, per altra banda, permet lliures i múltiples recreacions iconogràfiques: des de les escenografies més insòlites i imaginatives fins la distorsió grotesca pròpia del llenguatge caricaturesc.

Però si deixem de banda la diferència important esmentada abans, veiem que "còmics" i fotonovel·les apareixen estructurats narrativament segons convencions molt similars quan no idèntiques i inclús presentades al públic en modalitats editorials anàlogues.

Si parem ment al guió literari, creiem també que la qualitat artística diferencia el "còmic" de la fotonovel·la amb resultats en general més positius per a la literatura dibuixada, al menys fins ara.

BIBLIOGRAFIA UTILITZADA PER AQUEST TREBALL

Tot Paint històries d'amor. Article: aparegut a la revista "ORIFLAMA" dintre de l'any 1969.

R. GUBERN: *Literatura de la imatge*, Libros GT, n.º 57, ed. Salvat, Barcelona, 1973.

ENQUESTA

Enquesta realitzada a cinquanta persones —vint-i-cinc dones i vint-i-cinc homes— als carrers de Salt i a deu llibreries de la mateixa població.

Preguntes formulades a les cinquanta persones:

- 1.— Llegeix fotonovel·les? Tipus de fotonovel·la?
- 2.— En llegeix molt sovint?
- 3.— Quin autor prefereix?
- 4.— Quina és la seva opinió sobre aquest tema?

Respostes: Cal dir que ningú va voler contestar la pregunta tercera.

Els vint-i-cinc homes:

- 1.— Sí. Eròtiques (cinc).
No. No agraden gens (vint).

Les vint-i-cinc dones:

- 1.— Sí. De caire sentimental (set).
No. No interessen. No agraden (divuit).
- 2.— No. No tenen temps (divuit).
- 4.— Són entretingudes i a vegades m'identifico amb elles (set).

Són desastroses. El que passa és irreal (divuit).

Preguntes formulades a les llibreries:

- 1.— Quines fotonovel·les venen més: sentimentals, eròtiques...
- 2.— Sexe del lector comprador de fotonovel·les.
- 3.— Autor preferit.
- 4.— Es fan molts guanys amb la venda de fotonovel·les?

Respostes: Majoritàriament.

- 1.— Sentimentals.
- 2.— Femení.
- 3.— Variació: corin Tellado, Bàrbara Cartlan, Col. Jazmín...
- 4.— No es venen gaire ara, perquè la mentalitat de la gent ha canviat i perquè són cares.

Bé, Nosaltres no volem treure ni afegir res. Tingui present el lector que ha estat una enquesta-reportatge i com a tal realitzada amb no massa rigorositat científica. Tot i així esperem que pugui aportar-li un xic d'informació sobre el tema. Ens donàriem per satisfets.

LA FOTONOVEL·LA

Reportatge realitzat per:
Monica Estevez
Araceli Gonzalez
Pilar Diaz

PAU MASÓ, I FÀBREGA

Molts han estat els companys i amics que ens suggerien portar a la pàgina del Teva/Meva, a un home popular i Saltenc com és en Pau Masó. No és que nosaltres l'hàgim oblidat, perquè d'això ell n'és testimoni, però ara ha arribat l'hora de poder parlar amb ell, i així ho hem fet.

En Pau és un personatge especial, però a l'hora cordial i amable, és una mica maticulós en alguns aspectes, com per exemple amb tot allò que afecta a la nostra llengua, és d'aquelles persones que els agrada posar els punts sobre les ís, però amb educació i respecte; nosaltres podem dir d'ell que potser és un escriptor frustrat però també podem dir que és un bon lector, potser aquesta és una de les principals aficions que té. Viu al dia la política del poble, que ara està més interessat que mai, ja que la seva esperança és sens dubte, tornar a aconseguir la segregació del nostre poble.

— Pau, fes-nos un petit currículum teu; quants anys tens, on vares néixer, a quins col·legis vares anar, estudis que vares fer i com a col·laborador d'Entitats o revistes, què has fet?

— He fet setanta un anys. Vaig néixer a Salt, al carrer de Sant Josep n.º 14, fill de Pere Masó i Maria Fàbrega.

Excepte una breu temporada molt profitosa per a mi, a l'escola d'un mestre capellà, Mossèn Joan, de Palafrugell sempre vaig anar a l'escola nacional de nois de Salt fins prop dels setze anys. Vaig aprendre el que ara s'anomena Ensenyança General Bàsica, teneduria de llibres i llengua francesa. Els meus mestres foren per ordre cronològic el Sr. Esteve Vila, el Sr. Agustí Prat, i el Sr. Lluís Moreno. Més endavant 1928, amb un meu amic estudiant de mestre, en Josep Ribas Frou, i de manera autodidacta vàrem fer lliçons de mecanografia amb una vella Remington, que ens va costar dues centes pessetes, una imponent baluerna que ara deu ser una venerable peça de museu. També estudiàvem la Llengua Auxiliar Internacional Esperanto. El meu amic

va arribar a mantenir correspondència amb un japonès. Prop del 1931, amb el mestre Lu Buhigas i en el Centre Republicà, repàs definitiu i satisfactori de llengua catalana i noves lliçons d'esperanto, de quina llengua, en aquell temps es feien tot sovint congressos internacionals a Barcelona. També vaig cultivar força el dibuix i sobretot en determinada època, amb temes de becquerià sentiment, car en la meua adolescència havia viscut uns bells idil·lis, plàcids i espirituals, i per això el seu record, a traves del temps, ha persistit rutilant com una estrelleta amb llum pròpia.

Segurament tenia vuit anys quan vaig ingressar als Pomells de Jovenut de Catalunya. Poc més tard, formava part de la Capella Parroquial a cura del mestre Dídac Bover, director així mateix de l'Orfeó Rossinyolenc de Salt, a quina secció de nois també vaig entrar. Com a cantaire, sempre vaig ésser d'una

En Pau Masó, joveníssim, amb dos bons amics, la Devesa de Salt i el fidel "Rintí".

mediocritat fatal. En canvi, com a generosa compensació, el pas dels anys em convertí en un apassionat melòman. Formava igualment part de la secció infantil de l'Agrupació teatral "Art Modern" del Patronat de Sant Lluís, i a la vegada de la secció de cants rítmics, amb aparicions esporàdiques a la secció dels grans

quan s'esqueia. Així tinc apuntat en una agenda a l'any 1926: Maig, la secció "Art Modern" anem a Olot a representar "El soldat de Sant Marçal". Quan la disolució del Patronat, jo formava part de la junta com a representant dels nois, doncs era norma en la Societat, que en la junta formada per gent jove i grans, sempre hi figuressin dos nois. L'any 1930 vaig formar part de la junta de la "Unió de Joves" que marcà el cènit de l'esplendor de la festa major de Salt amb la col·laboració de la gairebé mítica, en aquestes comarques, Còbra Barcelona Albert-Martí. Com diu el vell cuplet català, aquell dia, "el barri estava ple com un ou". Ningú recorda, ni abans ni després, una gentada com aquella. L'any 1932, vaig ésser soci fundador del Casal Saltenc, formant part tot seguit de la secció teatral. Tenia cura de dibuixar les pissarres, mai cap d'igual, i pintar els grans cartells pels balls de Carnaval, així com la decoració de la sala. Per alguna obra de teatre vaig construir algun decorat. Vaig ser director de la secció infantil de teatre i repassar els vells programes, és tornar a veure infants a persones que ja son avis a poc se'n falta. A començaments del 1936 i fins a la seva destrucció per la guerra civil, exercia de co-director, en Francesc Raset, de la secció teatral dels grans. L'any 1953, vaig formar part de la comissió organitzadora de les Jornades Verdaguèrianes, de les que en fou ànima i fil conductor en Ramon Bover, gestades i preparades en el si del Patronat Catequístic del que en vaig ser soci fundador. Durant cinc anys, del 1952 al 1956, vaig tenir cura de l'organització de la festa de Sant Cristòfol a la vila, comptant sempre amb l'esplèndida col·laboració econòmica de gairebé tots els propietaris d'automòbils i motos. Tenia el costum, passada la festa, de repartir un minuciós estat de comptes a tots els interessats. L'entrada al ball de nit a la Pista Municipal d'Esports de Salt, sempre fou gratuïta per tothom. L'any 1971 vaig col·laborar a l'homenatge a Josep M.ª de Segarra, al poble mariner del Port de la Selva. L'any 1979 vaig adherir-me a l'homenatge a l'obra literària de Josep Pla.

En l'actualitat soc soci d'Omnium Cultural, soci de la Fundació del Congrés de Cultura Catalana, patrocinador de les festes populars de cultura Pompeu Fabra, col·laborador dels premis literaris Baldri Reixach, tots de Barcelona. Col·laborador fundador del premi Prudenci Bertrana de Girona, soci de l'agrupació Amics de la Sardana, també de Girona i en quan a Salt, soci del Casal de Jubilats, soci fundador del Patronat Parroquial, soci de Salt Sardanista, soci de Caritas Parroquial i soci protector del Club Futbol de Salt.

En quant a revistes, als tretze anys, era l'any 1924, i per suggerència del Sr. Moreno, vaig col·laborar en un número extraordinari de l'Autonomista, demanant als meus conciutadans un homenatge de gratitud al mestre Esteve Vila i al veterinari-bíbleg Sr. Joaquim Ravetllat, un homenatge i unes plaques que perpetuessin els seus noms. Al costat del meu escrit i en sengles articles, les firmes il·lustres del Sr. Carles Rahola de Girona i del Dr. Pla Armengol de Barcelona, també evocaven els merits i la personalitat del Sr. Joaquim Ravetllat i això m'omplia de comprensible orgull infantil.

En un acte d'homenatge a la memòria del Sr. Esteve Vila, celebrat a l'Escola Nacional de nois, vaig tenir el goig de compartir, oficialment convidat, la tribuna presidencial amb les autoritats docents. El mestre Sr. Jaume Ministrall i Castañer, fill de Salt, em dispensà l'honor de citar alguns troços del meu article, que vint-i-cinc anys més tard, era el 1951, foren reproduïts, juntament amb els del Sr. Carles Rahola en un programa editat per l'Ajuntament de la Vila a la inauguració del monument del Sr. Joaquim Ravetllat.

Vaig col·laborar més endavant a les pàgines literàries del quinzenal "El Poble de Salt", als anys trenta. A la revista Flama, també de Salt, amb una capçalera de Carme Bover, any 1954, vaig col·laborar amb unes traduccions catalanes d'un conte de terror francès. Als anys 1968 al "butlletí informatiu del Patronat Parroquial" de Salt, Des de l'any 1935 i mentre ha sortit i fins ara, al programa de la festa major de Salt. Durant forces anys, al programa de la festa major de Sta. Eugènia, i en alguns números de la festa del Pont Major. Recordo també alguna cosa a Presència. Remarquem una vegada demanant el nom del mestre Lluís Moreno, fins llavors injustament condemnat a l'oblit, per un carrer de la vila, amb resultat essencialment feliç. Vaig fer també la presentació els anys 1969 i 1972 d'un grup de joves joves artistes saltencs en els catàlegs de sengles mostres col·lectives d'art, que lamentablement pel poble no s'han repetit més, però afortunada-

ment pel poble també, algun d'aquells artistes que hi prenen part, tenen un nom ben conegut en el món artístic.

— **Què és per tu la democràcia, la llibertat?**

— L'etimologia del seu nom és ben clara i ja és coneguda de tothom. En llenguatge planer, es sol dir que la democràcia és el menys perfecte dels sistemes de govern. És possible que una de les imperfeccions més visibles de les democràcies no gaire madures, sigui l'abundància de ciutadans impacients que exigeixen dels seus representants, solucions màgiques, miracles impossibles.

La llibertat, és l'estat natural de l'home, de l'home normal, és clar, del que comprén on acaba la seva llibertat i comença la d'un altre. Molta gent, només l'ajusten a la seva òptica particular. No fa pas gaire, uns grups d'agricultors del vell país exessivament impetuoses i expeditius, en feren una interpretació molt particular i no gens edificant de cara al món civilitzat.

— **La llarga dictadura del General Franco ha fet que tú estiméssis més la teva llengua, el teu país, el teu poble o no?**

— No. L'amor que des de petit he sentit per la nostra llengua i tot el que és consubstancial amb ella, no ha precisat mai d'esperons ni revulsius per enfortir-se, perquè sempre ha estat marcat d'un profund i arrelat sentiment de terra, de país, tot tan normal com l'acte de respirar.

— **Tu ets republicà, lliberal; quina és la teva política?**

— La meua concepció de la política, catalana s'entén, s'ajusta espontàneament i de manera perfecta a l'ideari de Jordi Pujol. Fer País.

— **Tu vares fer la guerra, no? Descriu en poques paraules perquè**

es tan bestia el món i perquè s'han de fer guerres

— Des de l'home de les cavernes que defensava el seu reducte amb l'estaca a la mà, fins als nostres dies, la guerra ha estat un flagell endèmic. Hom ataca algunes vegades per necessitat vital, per sobreviure. La més de les vegades per afany de rampinya, de conquesta, per imposar unes idees, una "civilització". Gairebé cap nació del món podria llançar la primera pedra. La descoberta d'un nou món, d'uns nous territoris, sempre m'ha semblat una gesta meravellosa. La seva conquesta sempre ha estat un fet lamentable.

— **Creus que els polítics d'avui dia sabran fer les coses amb més encert que els d'abans o al contrari?**

— Jo no soc pas profeta. M'és completament impossible endevinar el futur. Però en el present, i en un cas concret, això que des de Madrid anomenen desorbitadament, "el problema catalán" i que dies enrera va fer perdre els estreps d'una manera lamentable a un destacat líder polític, em sembla veure-hi certa afinitat de posicions entre els polítics d'abans i els d'ara. Un nou Plutarc, potser ens podria pariar ara de posicions paral·leles, o si més no, força paral·leles.

— **Deixem de part la política i entrem més en aquesta societat de consum que vivim. Com veus tu els humans? Som animals racionals, tal com la paraula diu o estem bojos?**

La condició de sers humans no ens immunitza pas contra esporàdiques rauxes de bogeria, de vegades col·lectiva, que sol acabar en batusses homicides ja conegudes a tot el llarg de la història, invocant sempre per justificar-les motius d'ordre social, polític i en el pitjor dels casos, racials. Però malgrat això i també com a sers humans, s'ha treballat sempre per la ciència i la tecnologia, la cultura, etc, i cada generació ha conegut un benestar econòmic i una nova manera de viure que no havia pas tingut l'anterior. Sempre, naturalment, salvant les llastimoses excepcions que són les que confirmen la regla.

— **Quina seria la teva millor il·lusió, ara mateix, respecte a la societat?**

— La de tothom, Frenar, reduir i acabar definitivament amb l'atur, remuntar satisfactòriament la crisi econòmica; consolidar totalment la democràcia, tal com l'entén la resta d'Europa. I, naturalment, recobrar la independència municipal.

En Pau Masó adolescent.

— Els amics de la teva infància, són encara els teus amics?

— Sí, afortunadament gairebé tots. Les escassíssimes excepcions són aquells a qui la posició social o econòmica els ha fet oblidar que en un temps llunyà compartíem els mateixos jocs i les mateixes il·lusions infantils, i que el distintiu comú eren les espadenyes amb betes.

— Tu creus que la gent es mou només per interessos? Som tots egoistes o algú es pot salvar?

— Al món sempre hi han hagut certs

egoistes i gent que només s'han mogut per mesquins interessos; però afortunadament per la humanitat són molts més els cors generosos i bons i de gent altruïsta, espiritualment equilibrada que han fet possible la humana convivència i que el món vagi sempre endavant. Naturalment que es pot salvar, perquè res està perdut del tot. Jo de vegades penso, que hi ajudaria força el redescobriments del gran valor ètic i moral del saber fer honor a la paraula donada. No potser saludable per la societat tota aquesta munió de gent que porta gravada, en un escut invisible, la divisa: "El prometre no fa pobre".

— Descriu el que vol dir per tú la paraula amor (estimació); aquesta paraula tan complexa.

— Per mi i suposo que per tothom, l'amor és un sentiment sublim; una

suprema inclinació afectiva cap a una altre persona o cosa. L'amor ha inspirat les millors i les més belles obres literàries, pictòriques i les més sentides pàgines musicals. És la musa constant de tots els artistes centrada gairebé sempre en un deliciós ser femení, altament idealitzat o en les canviants meravelles de la naturalesa. L'amor a la pàtria ha creat herois eternament recordats. L'amor a Déu, sants venerats. L'amor a la humanitat màrtirs de la ciència. L'amor patern és una llarga prova de goig i de dolor que suporten els pares fins a tenir els fills grans. El ser humà, sentimental per naturalesa, ha estat creat per estimar i encara que alguns amors no assoleixin la venturosa fita somniada, romanen per sempre més com una inefable estela de puntets gusporejants en el firmament de la seva existència i mai es sentirà sol del tot

(Continuarà).

EL TER DE SALT O EL SALT DEL TER

Fins fa pocs anys el riu Ter (el Tè per a tots nosaltres), era sinònim d'hores d'estiu passades gaudint del bany fresc i reconfortant en aquelles gorgues, algunes amb platja i tot.

Sobretot els diumenges era lloc de trobada de mainada i jovent, i després de fer la banyota un bon berenar asseguts en cercle sobre els rierencs esmolats, flairant farigola i espígol, escoltàvem la remor del rabeix. Tornàvem cap a casa entrada de fosc, quan els del Carrer de Sant Joan ja sopaven asseguts en cadieres de balca amb els peus a la vorera i el plat a la falda, i al Carrer Llarg paraven la fresca i comentaven amb el veí la xafagor del dia o la pluja de potser demà, que les granotes de l'hort del Senyor Rector reclamaven cantant a cor.

Aquest era el Salt del "Tè". Un Salt molt nostàlgic, si voleu, però el Riu era net, i feien goig aquells paratges.

El Ter d'avui és un lleu reflex del Riu que de nit sentíem bramar des del Poble, quan en fondre's la neu del Pirineu creixia vigorós, amb l'aigua transparent com mai més tornarem a veure'l.

Quan plovia fort Riu amunt, l'aigua rogenca i esbojarrada, era el moment propici per a pescar les anguilles. Exemplars gruixuts com el braç d'un home, les podies veure perdudes per les regueres dels nostres horts.

Avui el nostre Ter ja gairebé no hi ha anguilles, i n'és la causa la gran contaminació del cabal, que sobretot en el Baix Ter (Torroella) adquireix proporcions tòxiques que maten aquest animal que de fet neix en el mar, i ha de pujar amunt si vol esdevenir adult.

Com els primers pobladors del nostre Pla de Salt, encara hi ha homes en el nostre Poble que amb la

El Salt del Ter. Era l'any 1935

canya de pescar, amb l'enfila o a mà, havien pescat galledes plenes de peix que després es menjaven en la berenada familiar, sota l'ombra acollidora dels verns de la riba.

De fet el Ter va començar a desnaturalitzar-se d'ençà de la construcció dels pantans de Sau i Susqueda. I varen ajudar molt també els cervells privilegiats que per tal de no haver de dragar la presa del Pasteral, varen escampar el fang allí acumulat per tot el Ter. Va ser la primera mortaldat massiva de peixos, puix l'aigua es va espesir tant, que feia impossible la vida en aquell medi.

La falta de cabal, i sobretot de crescudes importants que cada any netejaven els fons de les gorgues, i rentaven els rierencs del rabeix, va acabar de fer la resta.

En construir l'Autopista les màquines varen desfigurar aquella fesomia ja familiar del Riu, que la natura havia anat modelant una mica amb cada riuada.

Els qui l'estimàvem tal com era, net i acollidor, com si ens avergonyíssim d'aquell Ter brut i deformat, no sé com ni quan el vàrem abandonar.

Les "platges" ja no hi eren i l'aigua feia pudor. Els rierencs del rabeix bruts i les gorgues plenes de fang, ens feien pensar més en una tutura clavaguera que no pas en el Riu d'anys passats.

De llavors ençà el Poble l'ha fet servir de femer i l'ha degradat encara més. Pils de deixalles i runes han cobert la seva ribera, residus industrials que fins i tot empreses de Girona han vingut a abocar-hi.

Han passat els anys, i el "Salt del Ter" ha recordat que, encara que degradat i deforme, el nostre Riu és allí. I fins i tot de tard en tard, quan la pluja l'obliga, pren una embranzida, i amb l'ajut de les rieres que hi porten el seu cabal torna a ser, per uns dies, el Ter vigorós i esvalotat d'altres temps.

Les escoles de Salt han iniciat la seva descoberta, i han portat els seus alumnes a conèixer el Ter. Si bé haig de dir que per trobar un lloc net de brutícia han hagut de passar el Pas d'en Prats i cercar-lo a l'altra banda del Riu, ja terme de Sant Gregori.

La Comissió de Defensa de Les Deveses, del Consell Municipal de Salt, ha reunit a diferents entitats i mestres del Poble, per a donar a conèixer i protegir el nostre Ter i les seves àrees d'influència (Les Hortes i

les Deveses). L'empresa s'ha iniciat. Volem que el "Salt del Ter" torni a reconèixer aquest patrimoni natural. Volem que els nostres infants puguin passejar pels marges del riu sense el perill de clavar-se un vidre al peu, ni haver-se de tapar el nas per la pestilència de les deixalles. Hem de retornar al Ter la dignitat de riu

pirinenc; que no esdevingui una claveguera a cel-obert.

Els qui recordeu com era el nostre Ter. Els qui hem tingut la sort de fruit de les seves aigües, i de l'ombra dels pollancre de la ribera, penseu que encara el podem salvar.

"... Però el riu era net, i feien goig aquells paratges".

Un dia cap al tard, deixeu el cotxe a casa ben fermat, i aneu a veure'l. Recordeu la "Bassa de baix", o la del "Cervell del Gat", i del rabeix del Pas d'en Prats? Doncs encara hi són, i potser reconeixereu altres indrets malgrat la desfeta.

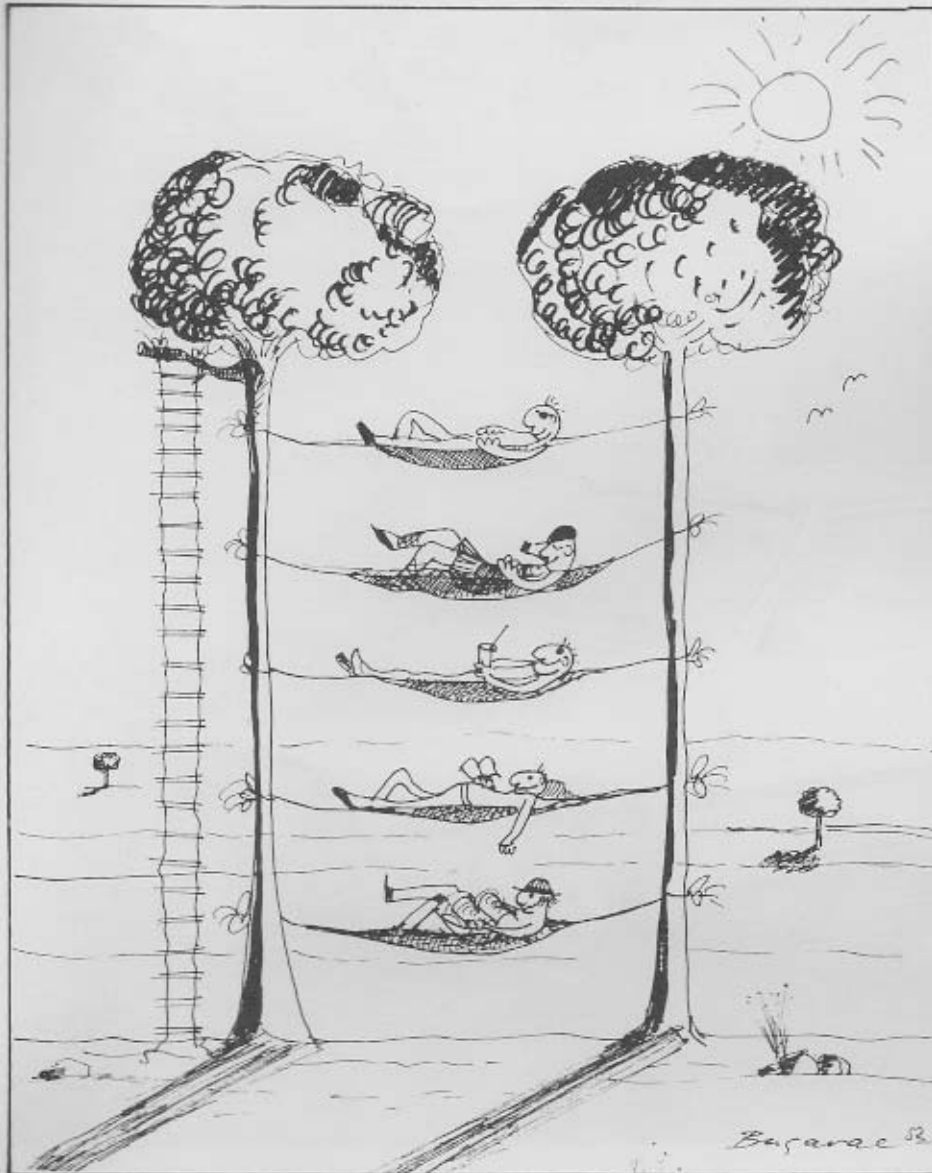
Però si passeu per on hi havia

"Les Fonts" (El Ter Petit), mireu el seu llit sec i veure el que pot fer aquest podrít desfici de destruir tot el que no rendeix diner. Per això tenim el deure de sentir-nos estafats amb tanta destrucció, i oposar-nos a qualsevol projecte que vulgui prendre'ns els espais naturals que ens queden en el nostre poble.

"... les escoles de Salt han iniciat la seva descoberta, i han portat els seus alumnes a conèixer el Ter..."

L'Acudit fooolll *per Bugara-*

... i els altres venen, però pràcticament tot el poble de Salt, els darrers dies de juliol i principis d'agost està desert. Les vacances per fil Fins i tot, nosaltres com cada any ambé deixem de fer un número, perquè també ens toca, pot ser pedanteria, però ens les hem merescudes

la vida amb HUMOR

L'ANY DOS MIL VUITANTA-DOS

L'any dos mil vuitanta-dos guanyarem els mundials. Ho pronostico. Llavors ja hauré aixecat el país, el PSOE haurà guanyat les eleccions a "procuradors en Cortes", i el PCE ja haurà assolit la fita "fidel-comunista".

És clar que l'any dos mil vuitanta-dos tots funcionarem amb piles i amb cervell electro-pre-planificat. I ja no parlarem en català; parlarem amb el llenguatge del robot de "La guerra de les galàxies".

M'he descuidat de dir que, l'any dos mil vuitanta-dos, guanyarem el mundial de "Marro" tecno-computat.

L'any dos mil vuitanta-dos ja no hi haurà futbol, ni sexe, ni alcohol. La vida serà un paradís... un paradís mecànic.

És el destí que ens espera. Aquest món insolidari, egoista i absurd no pot dur a res més.

Val la pena d'aprofitar els anys que ens queden de vida semi humana. Matem-nos i odiem-nos, mentre poguem. Explotem els altres, mentre ens quedi vida. Venem-nos l'ànima a les multinacionals. Destroçem la natura, degradem la qualitat de la vida, afartem-nos de productes adulterats, consumim sexe, futbol i violència, convertim la injustícia en justícia, contemplem amb fruïció com els jueus maten els palestins, com els anglesos maten els argentins, com els dictadors llatino-americans maten els seus súbdits, com els russos maten els d'Afganistan, i com els nordamericans maten a tothom.

Qui en dóna més!

Tot això ho pensava en la quietud d'una tenda parada a la Vall d'Aran, voltat de les remors amigues d'una NIT A MUNTANYA: L'aigua que s'escola, els ratolinets que rauten, el lladruc llunyà d'un gos d'atura, els estels estiuencs que insinuen la seva cançó nocturna, el vent que xiuxiueja entre les branques dels pins, l'esquella d'unes vaques que reposen a la coma veïna, la tempesta que es congria a l'altre costat de la carena, el grill que rasca la seva cançó de potes i ventre, i els esbufecs familiars dels companys que dormen a la pau de la tenda.

Ho pensava. I vaig dir, no! Vaig dir que és possible evitar aquesta follia. Vaig dir-me que som molts els qui volem evitar-la. I que ho farem amb coratge i humor.

Bones vacances. Vostre.

BURXETA